

Szófaji rendszer

A nyelvünkben használt szavakat legsajátosabb tulajdonságaik alapján szófaji kategóriákba soroljuk
A szavak jelentésük szerint, alaktanilag, mondattanilag 1-1 szófajba sorolható

- Konkrét fogalmi jelentéssel rendelkezik
  - Ige:
    - Cselekvést, történést vagy állapotot, létezését módhoz, időhöz és személyhez kötötten fejez ki
    - A mondatban az állítmány szerepét tölti be
    - Az igealak kifejezi a cselekvő személyét, számát, a cselekvés módját, idejét, a cselekvésnek tárgyra való irányítását, illetve tárgyatlan voltát
      - Cselekvő és cselekvés viszonya alapján
        - Cselekvő (olvas)
        - Visszaható (olvastat)
        - Műveltető (olvastat)
        - Szenvedő (mosatik)
        - Valamennyiből képezhető ható ige is (olvashat)
      - Tárgy szempontjából
        - Tárgyas ige (olvas)
        - Tárgyatlan ige (megy)
      - Cselekvés befolyásának módja
        - Tartós-huzamos ige (sétál, olvas)
        - Mozzanatos (pillant, rezzen)
    - Három igemódot (kijelent, feltételes, felszólító) és három igeidőt (múlt, jelen, jövő) különböztetünk meg
  - Névszók:
    - Élettelen tárgyakat, elvont dolgokat, ezek milyenségét vagy mennyiségét nevezik meg főnevek, melléknevet, számnevet alkalmilag helyettesíti (névmások)
    - Főnév:
      - Élőlények, élettelen tárgyak, elvont dolgok megnevezése
        - Köznév:
          - Több hasonló dolgot jelöl
          - Egyedi név (leány, város)
          - Gyűjtőnév (nép, közösség)
          - Anyagnév (levegő, vas, cukor)
        - Tulajdonnév:
          - Dolgoktól megkülönböztető név
            - Személy (Pityu, Petőfi)
            - Állat (Bodri)
            - Földrajzi (Szeged, Mátra)
            - Csillag (Orion)
            - Intézmény
            - Márka
            - Kitüntetések, díjak
            - Címek

- Melléknév:
  - Valakinek, valaminek tulajdonságát, minőségét jelöli
    - Alapfok (kék)
    - Középfok (kékebb)
    - Felsőfok (legkékebb)
    - Túlzófok (Legeslegkékebb)
- Számnév:
  - Főnévvel kifejezhető személyek, dolgok mennyiségét, sorrendi helyét, a mennyiség hányadát fejezi ki (jelző szerepet tölt be)
    - Határozott számnév:
      - Tőszámnév (öt)
      - Sorszámnév (ötödik)
      - Törtszámnév (ötöd)
    - Határozatlan:
      - Megszámlálhatatlan (sok, százezrek)
- Névmás:
  - Főnevet, melléknevet, számnevet helyettesít
    - Személyes (én, te)
    - Visszaható (magam)
    - Kölcsönös (egymás)
    - Birtokos (enyém)
    - Mutató (ez)
    - Kérdő (ki)
    - Vonatkozó ((a)ki)
    - Határozatlan (valaki)
    - Általános (akárki)
- Igenevek
  - Átmeneti szófaj az igék és a névszók között, a szótó mindig igei természetű, a képzők hatására viszont névszói tulajdonságokkal bír
    - Főnévi igenév:
      - –ni (olvasni) -> személyragozható
    - Melléknévi igenév:
      - Folyamatos (ó,ő)
      - Befejezett (t,tt)
      - Beálló (andó, endő)
    - Határozói igenév:
      - Cselekvés körülményére utal (va, ve – festve)
- Határozószók:
  - Toldalék nélkül képes kifejezni a cselekvés körülményeit
    - Helyhatározó (itt, sehol)
    - Időhatározó (most, reggel)
    - Módhatározó (így, valahogy)
    - Állapothatározó (együtt, nyugton)
    - Fokhatározó (kissé, nagyon)
- Viszonyszók
  - Nem képes önállóan mondatrészi szerep betöltésére
    - Névelő:

- Határozott (a, az)
  - Határozatlan (egy)
- Névvutók:
  - Alatt, óta, múlva, együtt
- Kötőszók:
  - Alárendelő (mert, mivel, hogy)
  - Mellérendelő (és, is, de)
  - Egyes (vagy, pedig)
  - Páros (vagy-vagy, is-is)
- Igekötők:
  - Be, ki, le, fel, meg, el, át, rá, ide, oda, szét, össze, vissza
- Segédige:
  - Marad, van, volt, lesz, múlik
- Módosítószók:
  - Persze, nem, talán, csakis, hogyan
- Mondatszók:
  - Önállóan is képes mondatalkotásra
    - Indulatszók:
      - Jaj!, Fúj!, Pszt!, Hajrá!
    - Felelő, kérdőszók:
      - Igen, persze, nos?